

presenta un problema tan obscur, que potser l'única actitud verament raonable és la de Bloch i de Gamillscheg, en limitar-se a ignorar («Herkunft unbekannt», *EWFS*, i res no en diu en la seva *Romania Germ.*, on aplega sense restringir-se tots els germanismes possibles). Només s'han presentat dos candidats a pendre seriosament. Car el de Brück (*ZRPb.* xxxix, 201) a penes el podríem mirar com a tal: un *LUKJA fràncic derivat del germ. LOK 'forat'; mot purament construït i amb una base semàntica estirada pels cabells: comparar la conca d'una cullera amb un forat? Altrament, partir del tipus d'esbromadora amb forats, ultra ignorar la major part de les llosses, seria arbitrari morfològicament fins a l'inconcebible.

A la idea de pendre com a base el llatí COCHLEA 'cullera', proposada per Horning (*ZRPb.* xxi, 456) i ja suggerida per Schuchardt (cf. *Roman. Etym.* II, 30, i *ZRPb.* xxii, 456) no se li pot fer el retret de l'arbitrarietat: almenys és perfecta pel significat i és un mot romànic i llatí de realitat palpable, i amb un cos comparable, si no igual, en la combinació consonàntica. Certament hi ha dificultat fonètica. Wartburg ja no parla d'aquesta etimologia, donant-la com anulada per M-Lübke; però aquest (*REW*, 2011.6) havia declarat només que el tractament consonàntic és «incompreensible» i que s'hi oposa la vocal tònica, que en llatí és ò breu, doncs oberta, i en romànic seria tancada; és a dir M-Lübke ignora el mot català i occità, amb llur ò oberta unànime, i sembla creure que hi ha ó (> ou) pertot en romànic: objecció que hem deixat anulada o reduïda a una minoria de formes franceses.

L'objecció consonàntica és innegable; resta, però, el fet que la complicada estructura sil·làbica de COCLIA havia conduït a una sèrie de simplificacions divergents, explicades per Schuchardt i reconegudes per M-Lübke i per tothom: CLOCLIA/COCILA/CLOCA/COCLIA; i encara l'encreuament CLOCILA, d'on it. *chiocciola*; i el valencià CLOTXINA, ací II, 771. Veg. ací també CULLA: justament el doc. de 1412, citat pel *DAG.*, parla de «dues llosses culles».

De COCLIA no solament surt la forma italiana *coccia* 'conca, test', sinó que també ha donat el nom real de la 'llossa' en una sèrie de parlars occitans on forma un domini complementari del de *llossa*: tolosà *cosso* «la louche»: *n'y a 'no coussado* 'il y en a une louche pleine', Visner; *còsso* en el parlar ariegès de Massat (*Bouts d. Mount.* v, 105); *còssa* en el bearnès de Harrière (Vall d'Aspa, *Bouts d. M.* vii, 122); i vegeu-ne altres localitats gascones en el mapa 1613 («louche») de l'ALF.

No podem deixar de sentir-nos impressionats per aquests fets, que tothom ha silenciats fins ara, i preguntar: Si ens consta que en una d'aquestes variants, la -L- apareix traslladada a la síl·laba inicial, CLOCLIA —i és una de les que ha deixat força descendència romànica (*REW*, 2011.2; i ja documentada en *CGL* v, 543.22)— si en altres casos ha desaparegut totalment una de les consonants d'aquest embull consonàntic (COCLIA, COCLA), ¿no podria ser que, sumant-se en certa manera els dos fets, es vagi arribar a LOCIA? Si

aquesta variant *LOCIA estigués documentada d'alguna manera, heus aquí una etimologia que passaria lliusa sense cap escrúpol formal ni semàntic.

No ens embalem, perquè no és així. I la diferència amb totes les variants conegudes de COCHLEA és que en cap d'elles no s'ha eliminat ni s'ha mogut la -C-; que, pel fet de ser alhora inicial i oclusiva, era la consonant més forta. Es pot al·legar que es concep una dissimilació eliminatòria davant l'altra -C-: verament davant I o davant LI hem de comptar que la -C- interna va duplicar-se (COCCLIA o CLOCCIA), que així és com s'explica la sorda del cast. *cucbara* (i it. *cucchiaio*), de manera que la interna no era menys forta que la primera. Així és com fou explicat el nostre LLOCA, duplicat de *cloca*, cast. *clueca*; Grammont, autoritat gran en canvis inductius i no poc exigent, ho admètia així en *RLR* LXII, 489. És un fet excepcional, i per això he admès en aquell article que s'havia partit d'un *GLOCCA (amb el GL- de GLOCIRE), cosa que facilitava l'eliminació. Ací, es podrà dir, també es passaria primer per *GLOCCIA amb GL- pel *glu-glu* de les sopes i altres líquids remenats o servits amb llossa. Vet aquí on arribem: un dels dos escrúpols fonètics no val gran cosa, els altres aspectes de l'etimologia són irreprotxables, però resta un grop fonètic.

Es va cercar una altra etimologia, i encara que en fer-ho es va passar massa de pressa pels bons aspectes de l'anterior, i es va aclucar els ulls a les justificacions considerables que li hem trobat, hi havia bona raó per cercar altra cosa. Ja el 1943, anunciava Wartburg, triomfalment, una etimologia frànica del fr. *louche* «en el quadern pròxim de la *ZRPb.*».

No fou així, però en fi sortí en el vol. LXII, 68, alguns anys més tard, firmada per Frings, i Wartburg la desenrotlla en el *FEW* xvi, 483. Parteix del neerlandès *loete* (pron. *lütə*) 'estri de llarg mànec per poar un líquid' («schöpfen»); en el dicc. etim. neerlandès de Franck-V. Wijk (p. 394) veiem que avui és *loet* (pron. *lüt*), nom d'«cines per poar o agafar [schep-pen of krabben] amb un mànec i un ample allargament de ferro»; i que ja apareix en neerlandès *loete*, b-al. mj. *lôte* traduït aquest «rechen, harke, tractula» (o sigui 'rasclat, rampf'); sembla ser derivat de *laden* 'carregar' (arrel ie. KLA- 'desplegar'). A base d'això postulen Frings i Wartburg un derivat fràncic *LÖTJA, que seria l'ètimon de 'llossa'.

Això ens deixa una sèrie d'ambigüitats i perplexitats, i de raons de dubtar o vacillar, que exposo d'una a una:

1 Els significats documentats en germànic, intermedis entre 'rasclat' i 'cassó emmanegat', ens deixen encara bastant lluny del que necessitem.

2) Tenint en compte que el suposat ètimon està limitat a dos llenguatges germànics (tan afins que se solen mirar com a u), ¿hi ha cap raó en germànic per suposar una terminació -JA frànica o aquest derivat és un postulat ad hoc? Que la terminació -e del neerlandès mj. i del b-al. mj. postuli -ja? no em sembla: no veig metafonia per enlloc... ¿És maliciós tèmer que el fet de limitar-se a parlar de la indefensable etimologia